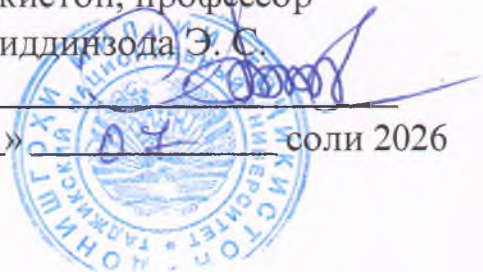

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»:

Ректори Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон, профессор
Насриддинзода Э. С.

« 3 » 07 соли 2026

ХУЛОСАИ ДОНИШГОҶИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

Диссертатсияи Бобошохзода Муҳаммадшариф Сангинмурод дар мавзуи «Гуфтумон (дискурс)-и расонаии дипломатияи оби Тоҷикистон: таҳлили мушкилот ва дурнамои инъикоси масъалаи ҳифзи пирияхҳо» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ дар кафедраи матбуоти факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба анҷом расидааст.

Бобошохзода Муҳаммадшариф Сангинмурод соли 1982 факултети филологияи тоҷики Университети давлатии Тоҷикистон ба номи В. И. Ленин (ҳоло Донишгоҳи миллии Тоҷикистон)-ро аз рӯи ихтисоси филолог-журналист хатм карда, дар вазифаҳои хабарнигори рӯзномаи “Тоҷикистони советӣ” (ҳоло “Ҷумҳурият”), тарҷумони Бюрои тарҷумонии Мактаби олии қувваҳои сарҳадии Кумитаи давлатии беҳатарии ИҶШС дар шаҳри Бишкек, мудирӣ шӯба, муовини якуми сармуҳаррири рӯзномаи “Садои мардум”, сармуҳаррири ҳафтаномаи “Минбари халқ”, сармуҳаррири ҳафтаномаи “Радио-инфо”, сармуҳаррири ҳафтаномаи “Омузгор”, сардори раёсати Маркази тадқиқоти стратегияи назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мушовири Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои илм ва технологияи муосир, муовини якуми раиси Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мушовири Котиботи Шурои амнияти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муовини раиси ноҳияи Рӯдакӣ фаъолият намуда, ҳоло сармутахассиси Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Аз соли 2025 унвонҷӯи кафедраи матбуоти факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон буда, ҳамзамон ба корҳои илмӣ-таҳқиқӣ машғул гардидааст.

Роҳбари илмии Бобошохзода Муҳаммадшариф Сангинмурод доктори илмҳои филологӣ, профессор, академики Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Имомзода Муҳаммадҷусуф Сайдалӣ мебошад.

Мавзуи диссертатсия дар шурои олимони факултаи журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 28 апрели соли 2026, қарори №9 тасдиқ шудааст.

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба диссертант Бобошохзода Муҳаммадшариф Сангинмурод 23-юми июни соли 2026, таҳти №3 дар бораи супоридани имтиҳонҳои минимум маълумотнома додааст.

Аз баррасии диссертатсия чунин натиҷагирӣ карда шуд:

Диссертатсия ба омузиш, таҳқиқ ва таҳлили фаъолияти воситаҳои ахбори оммаи Тоҷикистон дар самти инъикоси масъалаҳои дипломатияи об, тағйирёбии иқлим ва ҳифзи пирияхҳо бахшида шудааст. Дар низоми муносибатҳои байналмилалӣ масъалаҳои тағйирёбии иқлим, норасоии оби тоза, косташавии гуногунии биологӣ ва афзоиши хатарҳои офатҳои табиӣ ба мавзуи меҳварии муҳокимаҳои сиёсӣ ва иҷтимоӣ табдил ёфтааст ва инъикосу баррасии ин равандҳо дар воситаҳои ахбори омма муҳим аст. Танҳо мавҷудияти масъала ва инъикоси мушкилоти экологӣ муҳим нест, балки тарзи пешниҳоду муаррифӣ, номгузорӣ кардан, шарҳу эзоҳ додан ва ба омма расондани моҳияти онҳо низ дорои аҳамияти хоса мебошад. Аз ҳамин хотир, мавзуи гуфтумони расонаии дипломатияи об на танҳо масъалаи таҳқиқи журналистика, балки филология, риторикаи оммавӣ ва ташаккули маъноӣ дар фазои иттилоотӣ низ маҳсуб меёбад. Диссертатсияи мазкур маҳз бо назардошти ҳамин паҳлуҳо навишта шуда, он на ба ҳуди захираҳои об ҳамчун объекти табиатшиносӣ, балки ба тарзи ба матн, ба гуфтумон ва ба муҳокимаи оммавӣ табдил ёфтани онҳо дар матбуоти даврии тоҷик таваҷҷуҳ менамояд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Конфронси сеюми байналмилалӣ “Даҳсолаи байналмилалӣ амал “Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028” чунин ибрози назар намудааст: “Мо набояд фаромӯш кунем, ки об сарчашмаи ҳаёт аст ва бе он зиндагӣ вучуд надорад. Об ҳаёти инсон ва тамоми мавҷудоти зиндаи табиат аст. Об на танҳо захира барои нушидан аст, он барои тавлиди неруи барқ, истеҳсоли ғизо, рушди саноат, устувории муҳити зист ва дигар ҷанбаҳои ҳаёт нақши калидӣ дорад”. Бо таваҷҷуҳ ба иқтибоси ғавқ андешаҳои Пешвои миллат моҳияти илмӣ ва амалии таҳқиқи гуфтумони расонаии дипломатияи обро равшан месозад, зеро дар шароити муосир масъалаи об на танҳо ҳамчун масъалаи табиӣ, балки ҳамчун мавзуи амнияти

экологӣ, сиёсати байналмилалӣ, маърифати ҷамъиятӣ ва фаъолияти ВАО аҳаммияти махсус пайдо кардааст. Эълон гардидани “Соли 2025 – Соли байналмилалӣи ҳифзи пирияхҳо”, “21 март-Рӯзи ҷаҳонӣи пирияхҳо” ва дар Душанбе ташкил ва баргузор намудани Конфронси байналмилалӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо аз меҳварӣ будани мабоҳиси мавриди пажӯҳиш дар ҷумҳурӣ дарак медиҳад.

Мавзуи диссертатсия ба доираи мавзӯ ва масъалаҳои таҳқиқие, ки дар шиносномаи ихтисоси илмӣ 6.2.22. Рӯзноманигорӣ нишон дода шудаанд, қомилан мувофиқат мекунад. Муҳтавои диссертатсия ва натиҷаҳо он ба мавзуи таҳқиқӣ иртиботи ногусастанӣ доранд.

Мавзуи диссертатсия ба «Самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмӣю техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми сентябри соли 2020, №503 тасдиқ шудааст, **мутобиқат дорад**. Илова бар ин, маводди диссертатсия бо барнома ва мавзӯҳои ба таҳқиқоти илмӣ алоқаманд пайванди бунёдӣ дошта, натиҷаҳо ва хулосаҳои ба дастамада дар таҳия ва тақмили воситаи барномаҳои таълимӣ нақши муҳим бозида метавонанд.

Пажӯҳиши дискурси расонаии дипломатияи оби Тоҷикистон, таҳлилу баррасии мушкilot ва дурнамои инъикоси масъалаи ҳифзи пирияхҳо нақши расонаҳо дар ин самт дар фазои илмӣ журналистикаи тоҷик мавзуи қомилан нав мебошад.

Муаллифи диссертатсия омузишу таҳлили ҳамаҷонибаи хусусиятҳои мундариҷавӣ, жанрӣ, риторикӣ ва коммуникативии гуфтумони расонаии дипломатияи оби Тоҷикистонро баррасӣ намуда, муайян намудани тарзу услуби инъикоси масъалаи ҳифзи пирияхҳо дар матбуоти тоҷик, ошкор сохтани мушкilotи мавҷуда ва пешниҳоди роҳҳои тақмили онро **мақсади таҳқиқ** арзёбӣ намудааст.

Бо дарназардошти моҳият ва ҷанбаҳои назариву амалии масъалаи мавриди таҳқиқ, барои расидан ба ин ҳадафҳо муаллифи диссертатсия дар назди худ **вазифаҳои зеринро** гузоштааст:

- баррасии асосҳои назариявии дискурс, журналистикаи соҳавии экологӣ ва дипломатияи об;
- муайян кардани ҷойгоҳи мавзуи ҳифзи пирияхҳо дар рӯзномаҳо ва дигар расонаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- вижагӣ ва рушду инкишофи рӯзномаи экологӣ дар матбуоти даврӣ;
- таҳлили анвои жанрӣ дар пушиши иттилоотии мавзӯ;
- инъикоси вазъи обшавии пирияхҳо дар рӯзномаи “Садои мардум”, ҳафтаномаи “Азия-Плюс” ва АМИТ “Ховар”;

- тарғибу ташвиқи ташаббусҳои глобалии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба мавзӯҳои обу иқлим дар матбуоти даврӣ;
- мушаххас намудани мушкилоти рӯзноманигорон дар инъикоси мавзӯҳои ҳифзи муҳити зист ва экологӣ;
- омузиши воҳидҳои калидии луғавӣ ва тарзҳои риторикӣ пешниҳоди онҳо;
- муқоисаи пӯшиши иттилоотӣ мавзӯ дар матбуоти давлатӣ, мустақил ва электронӣ тоҷик, ошкор кардани мушкилоти касбӣ ва маъноӣ инъикос;
- таҳияи хулоса ва тавсияҳо барои такмили гуфтумони расонаӣ.

Муаллифи диссертатсия аз таҷрибаи рисоланависони дигар, ки матолиби воситаҳои ахбори омма ро пажӯиш кардаанд, истифода намуда, ҳамчунин маводди рӯзномаву маҷалла ва шабакаҳои иҷтимоиву интернетиро ба ҳайси **сарчашмаҳои асосии таҳқиқ** ба кор бурдааст. Таваҷҷуҳи хоса ба матлабҳои матбуоти даврии Ҷумҳурии Тоҷикистон карда шудааст.

Асосҳои назариявӣ ва методологии диссертатсияро асарҳои илмӣ назариявӣ олимони ватанӣ И. Усмонов, А. Нуралиев, М. Имомзода, Қ. Мухторӣ, М. Муқимов, А. Азимов, М. Муродӣ, Н. Салихов, Б. Ҳошимзода, Ш. Муллоев, С. Гулов, Е. А. Шаркова, В. Еҷаз, М. Мухерҷе, Р. Флечер, Я. В. Лайкова, Д. В. Ҳайн, Ҷ. Р. Ресер, В. Ҷ. Филлипс, Н. Невман, А. Росс, Н. В. Калинина, М. Т. Бояков, Ҷ. Пайнтер ва дигарон ташкил медиҳанд.

Диссертатсия дар асоси методҳои таҳлилӣ, анъанавӣ, муқоисавӣ, контентӣ (муҳтавоӣ), таърихӣ ва таҳлили омӯрӣ таълиф гардидааст.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқ дар он аст, ки мавзӯи дипломатияи об бори аввал на танҳо ҳамчун масъалаи сиёсӣ, иқтисодӣ ё экологӣ, балки ҳамчун низомӣ мукаммали гуфтумони расонаӣ бори аввал дар Тоҷикистон мавриди таҳқиқи диссертатсионӣ қарор мегирад. Муҳаққиқ ҳамчунин андешаву баррасии мутахассисони соҳаи рӯзноманигорӣ, табиатшиносӣ, сиёсатшиносӣ ва ҷомеашиносиро омӯхта, хулосаҳои зарури илмӣ пешниҳод кардааст.

Диссертатсияи Бобошоҳзода Муҳаммадшариф Сангинмурод аз чанд ҷиҳат аҳаммияти вижа дошта, **арзиши назарӣ ва амалиаш** дар он зоҳир меёбад, ки он доираи таҳқиқоти рӯзноманигориро бо ворид намудани мавзӯи дипломатияи об ба сатҳи нав бароварда, натиҷаҳои бадастомада барои рушди назарияи дискурс, ташҳиси матни публисисти, таҳқиқоти коммуникатсияи экологӣ ва журналистикаи соҳавӣ мусоидат мекунанд. Таҳқиқот нишон медиҳад, ки масъалаҳои муҳити зистро на танҳо аз

дидгоҳи мазмун, балки аз нигоҳи сохтори гуфтор, риторика, қолабсозии маъно ва механизмҳои таъсиррасонӣ низ омуктан мумкин аст. Аҳаммияти назариявии таҳқиқот дар он аст, ки хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳодшуда метавонанд дар фаъолияти рӯзмарраи расонаҳо, бахшҳои матбуоти ниҳодҳои давлатӣ, марказҳои таҳлилӣ, муассисаҳои таҳсилоти олии ва барномаҳои тақмили ихтисоси рӯзноманигорон истифода шаванд. Махсусан, натиҷаҳои таҳқиқот барои таҳияи дастурҳои методӣ оид ба инъикоси мавзӯҳои илмӣ-экологӣ, беҳтар кардани сифати матлабҳои расонаҳо, истифодаи дурусти истилоҳот, густариши жанрҳои таҳлилӣ, ҷалби коршиносон ва ҳамгироии василаҳои муосири пешниҳоди иттилоот ба кор меоянд.

Ҳамчунин натиҷаҳои таҳқиқ барои рушди илми журналистика дар Тоҷикистон низ аз аҳаммият холи нест. Натиҷаҳои таҳқиқро олимон, муҳаққиқони ҷавон, донишҷӯёни факултети журналистика ва ихтисосҳои ҷомеашиносӣ метавонанд васеъ истифода намоянд. Ин диссертатсия паҳлуҳои таҳқиқногардидаи журналистикаро муайян намуда, дар заминаи он монография ва дастурҳои таълимӣ навиштан мумкин аст.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, нуҳ фасл, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Доир ба мавзӯи диссертатсия 6 **мақола**, аз ҷумла 4 **мақола** дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 2 **мақола** дар маҷмаа ва нашрияҳои дигари илмӣ ба нашр расидааст.

Мақолаҳои банашррасида ба мавзӯи таҳқиқ иртиботи бевосита дошта, муҳтавои асосии диссертатсия ва авторефератро инъикос менамоянд. Рӯйхати мақолаҳои нашрнамудаи муҳаққиқ чунин аст:

I. Таълифоти муаллиф дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон:

1. Бобошохзода, М. С. Инъикоси ташаббуси “Соли 2025 – Соли байналмилалӣ ҳифзи пирияхҳо” дар воситаҳои ахбори омма / М.С. Бобошохзода // Фурӯғи илм. – Душанбе, 2025. – № 4. (08). – С. 437-443.
2. Бобошохзода, М. С. Дипломатияи яхҳо дар Осиёи Марказӣ: қолаби сиёсати байналмилалӣ Тоҷикистон барои ҳифзи криосферӣ / М.С. Бобошохзода // Фурӯғи илм. – Душанбе, 2026. – № 1. (09). – С.308-314.
3. Бобошохзода, М. С. Ташаббуси «Соли байналмилалӣ ҳифзи пирияхҳо – 2025»: марҳилаҳои ташаккул ва инъикоси он дар сиёсати

хориҷии Тоҷикистон / М.С. Бобошоҳзода // Масъалаҳои илмҳои гуманитарӣ. – Душанбе, 2026. – № 1. (61). – С. 207-218.

4. Бобошоҳзода, М. С. Дипломатияи оби Тоҷикистон: мафҳум, моҳият ва нақши он дар дискурси сиёсӣ ва медиавӣ / М.С. Бобошоҳзода // Паёми Донишгоҳи забонҳо. – Душанбе, 2026. – № 1. (61). – С. 280-288.

II. Мақолаҳои муаллиф дар маҷмуаҳо ва нашрияҳои дигари илмӣ:

5. Бобошоҳзода, М. С. Пиряхҳои Тоҷикистон ва Осиёи Марказӣ ҳамчун манбаи стратегии захираҳои обӣ: аҳмияти гидроиктисодӣ, хавфҳои иқлимӣ ва сиёсати мутобикшавӣ / М.С. Бобошоҳзода // Маводди конференсияи ҷумҳуриявӣ илмию амалӣ дар мавзӯи “Васоити электронии ахбор дар шароити вусъатёбии муборизаҳои иттилоотӣ ва ҳимояи манфиатҳои миллӣ” (Душанбе, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 2-юми октябри соли 2025). – Душанбе, 2025. – С. 82-94.
6. Бобошоҳзода, М. С. Нақши ташаббусҳои байналмилалӣ Тоҷикистон дар тарбияи экологии шаҳрвандон дар ВАО / М.С. Бобошоҳзода // Маводди конференсияи байналмилалӣ илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи “Дипломатияи об ҳамчун таъминсозандаи ҳамкориҳои байналмилалӣ ва рушди устувор” (Душанбе, Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2025). – Душанбе, 2025. – С.112-127.

Саҳми довталаб дар иҷрои таҳқиқоти диссертатсиониро дараҷаи дарки масъалаҳои дар диссертатсия баррасишуда, натиҷаҳо ва хулосаҳои асосии кор, муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшуда ва мустақил ифода шудани нуқтаи назари муаллиф нисбат ба мавзӯи таҳқиқ таъйид мекунад.

Натиҷаи таҳқиқ ва хулосаҳои пешниҳодшуда тасаввурот ва донишҳои назариро дар дарку фаҳмиши усулҳои нави журналистика ва фаъолияти воситаҳои ахбори умум афзуда, метавонад, самтҳои нави таҳқиқро дар шинохти ин соҳа ба вуҷуд оварад. Уфуқҳои таҳқиқ дар фаъолияти расонаҳо мушаххас гардида, ҷанбаҳои муҳими он дар робита ба дигар илмҳои ҷомеашиносӣ муайян мегардад. Таҳқиқи мазкур муносибат ва мавқеи муҳаққиқро ба масъалаҳои фарогири журналистикаи муосир мушаххас намуда, як паҳлуи муҳими илми рӯзноманигориро собит менамояд.

Чаласа қарор кард:

1. Диссертатсияи Бобошоҳзода Муҳаммадшариф Сангинмурод дар мавзуи «Гуфтумон (дискурс)-и расонаии дипломатияи оби Тоҷикистон: таҳлили мушкилот ва дурнамои инъикоси масъалаи ҳифзи пирияхҳо» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ кори анҷомёфтаи илмӣ ва муҳимму зарурӣ ҳисобида шавад.

2. Диссертатсияи Бобошоҳзода Муҳаммадшариф Сангинмурод дар мавзуи «Гуфтумон (дискурс)-и расонаии дипломатияи оби Тоҷикистон: таҳлили мушкилот ва дурнамои инъикоси масъалаи ҳифзи пирияхҳо» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ бо дарназардошти ислоҳи эродҳои гирифташуда барои ҳимоя дар шурои диссертатсионии мутобиқ ба ихтисоси илмӣ дар назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон тавсия дода шавад.

Хулоса дар чаласаи кушоди кафедраи матбуоти факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул гардид. Иштирок дошт: 12 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» – 12 нафар, «зид» – нест, «бетараф» – нест, қарори № 12 аз 29.06.2026.

Раиси чаласа:

номзади илмҳои филологӣ, мудири кафедраи
матбуоти факултети журналистикаи
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

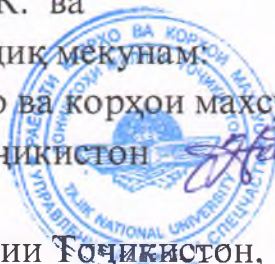
 Усмонова Н. К.

Котиби илмӣ:

номзади илмҳои филологӣ,
муаллими калони кафедраи матбуоти
факултети журналистикаи Донишгоҳи
миллии Тоҷикистон

 Якубова М. М.

Имзоҳои Усмонова Н. К. ва
Якубова М. М. -ро тасдиқ мекунам
сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

 Шодихонзода Э.Ш.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17.
Телефон: (+992-37) 221-62-25; факс: 227-15-10.
E-mail: info@tnu.tj